

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ)**

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των όρων:

α. Βενιζελισμός

β. Δηλιγιαννικό κόμμα

γ. Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας (1930)

Μονάδες 15

A2. Να αντιστοιχίσετε τους φορείς που ανέλαβαν το έργο της περίθαλψης και της αποκατάστασης των προσφύγων (Στήλη Α) με το περιεχόμενο της δραστηριότητάς τους (Στήλη Β). Δύο στοιχεία της Στήλης Β περισσεύουν.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων	α. Είχε ως αποστολή να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση.
2. Υπουργείο Περιθάλψεως	β. Οργάνωσε τον επαναπατρισμό των προσφύγων μετά το τέλος του πρώτου διωγμού.
3. Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων	γ. Έκανε καθημερινά διανομή συσσιτίου στις πόλεις όπου ήταν εγκατεστημένοι πρόσφυγες.
4. Ανώτατο Συμβούλιο	δ. Ανέλαβε από τον Νοέμβριο του 1922 το έργο της προσωρινής στέγασης των προσφύγων.
5. Πατριαρχική Επιτροπή	ε. Θεσμοθέτησε για πρώτη φορά την περίθαλψη και για τις οικογένειες των εφέδρων και για τις οικογένειες των θυμάτων του πολέμου.
	στ. Αναθεωρούσε τις δηλώσεις των προσφύγων που ήταν ανακριβείς κατά τη διάρκεια της εκτίμησης των περιουσιών τους.
	ζ. Βοήθησε τους πρόσφυγες να αποκατασταθούν στα σπίτια και τις ασχολίες τους.

Μονάδες 10

B1. Ποια ήταν η στάση των Ελλήνων ομογενών απέναντι στο ελληνικό κράτος:

α. μετά το 1873;

β. την περίοδο 1910-1922;

Μονάδες 12

B2. α. Ποιοι παράγοντες ευνόησαν την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα; (μον. 7)

β. Τι γνωρίζετε για το Σ.Ε.Κ.Ε.; (μον. 6)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Θέμα Γ1

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των παραθεμάτων και τις ιστορικές σας γνώσεις

α. να αναφερθείτε στην Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ίδρυση, στόχοι, διάλυση), στα μέσα που της διέθεσε η ελληνική κυβέρνηση (μον. 14) και στις αντιδράσεις που προκάλεσε η συγκρότησή της (μον. 3) και

β. να αποτιμήσετε το έργο της σχετικά με την αποκατάσταση των προσφύγων (μον. 8)

Μονάδες 25

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Α΄

Η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων συστάθηκε με το Πρωτόκολλο της Γενεύης της 29ης Σεπτεμβρίου 1923 μεταξύ της ΚτΕ και της Ελλάδας. Αποτελούσε ιδιότυπο αυτόνομο οργανισμό, που λειτούργησε για επτά σχεδόν χρόνια (1923-1930). Από τα τέσσερα μέλη της, δύο ήταν Έλληνες που προτεινόταν από την ελληνική κυβέρνηση και εγκρίνονταν από το Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών (ΚτΕ). Αυτό όριζε τα δύο άλλα μέλη, στα οποία περιλαμβανόταν και ο (υποχρεωτικά) Αμερικανός πρόεδρος της ΕΑΠ. Το άλλο ξένο μέλος ήταν Βρετανός. Με δύο ή τρεις εξαιρέσεις (κι αυτές προσωρινές), το πολυπληθές προσωπικό της ΕΑΠ αποτελούσαν αποκλειστικά Έλληνες. Αρκετούς προσέλαβε η ίδια, κατά προτίμηση πρόσφυγες. Οι περισσότεροι όμως ήταν δημόσιοι υπάλληλοι (και μερικοί τραπεζικοί της ΕΤΕ¹) αποσπασμένοι από τις υπηρεσίες τους, με ανάλογο επιμίσθιο (25 έως 33%). Ειδικά στον αγροτικό τομέα, η ΕΑΠ βασίστηκε στις υπηρεσίες και τα στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας που ήταν ήδη επιφορτισμένα με την αγροτική μεταρρύθμιση. Έτσι, διανομή των τσιφλικιών και εποίκισμός εύλογα συνδυάστηκαν.

Η ΕΑΠ έγινε ευθύς εξαρχής στόχος σφοδρών αντιδράσεων, ως «κράτος εν κράτει» και ως ξένη επέμβαση ασυμβίβαστη με την εθνική κυριαρχία. Έγινε επίσης, στη συνέχεια, ο βολικός αποδιοπομπαίος τράγος για όλες τις ατέλειες, τις αδικίες και τις καθυστερήσεις της προσφυγικής αποκατάστασης. Αρκεί όμως εδώ η κατηγορηματική διάγνωση του Μιχαλακόπουλου², το 1929: «...εάν το Κράτος [...] ήθελεν επιχειρήσει το έργον της ΕΑΠ, και τα σφάλματα θα ήσαν δεκαπλασίως περισσότερα και το έργον ατελέστερον και αι καταχρήσεις πολλαπλάι και αι δαπάναι μεγαλύτεραι».

[...] Ανεπανάληπτος ορθολογισμός χαρακτηρίζει και την πολιτική πλευρά του προσφυγικού ζητήματος. Ποτέ άλλοτε στη νεοελληνική ιστορία δεν παρατηρήθηκε τόσο πλήρης και τόσο εύλογη αντιστοιχία μεταξύ συλλογικών συμφερόντων και κομματικών επιλογών. Μόνο χάρη στον Βενιζελισμό απέκτησαν οι πρόσφυγες όσα απέκτησαν: περίθαλψη, σπίτια, χώραφια, αποζημιώσεις, αλλά και πλήρη πολιτικά δικαιώματα Ελλήνων πολιτών. Μόνο χάρη στον Βενιζελισμό κατορθώθηκε υπό την αιγίδα της ΚτΕ η σύναψη των προσφυγικών δανείων και η συγκρότηση της ΕΑΠ για την αξιοποίησή τους. Αντίθετα, ο Αντιβενιζελισμός υπήρξε έκφραση εκείνων των γηγενών που αρνήθηκαν τόσο την αποκατάσταση όσο και την πολιτική ενσωμάτωση και ισοτιμία των προσφύγων.

Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, «Μετά το 1922, η παράταση του διχασμού», εκδόσεις Πατάκη, σελ. 137-141

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Β΄

Στα έξι χρόνια ζωής της η ΕΑΠ επιτέλεσε τεράστιο έργο και ταύτισε το όνομά της με την προσφυγική αποκατάσταση. Η ΕΑΠ, όπως είναι γνωστό, υπήρξε οργανισμός άμεσα συνδεδεμένος με την Κοινωνία των Εθνών και η διοίκηση, όπως και η χάραξη της πολιτικής της, οφείλονται σε ξένους. Δεν πρέπει όμως να λησμονούμε ότι αυτοί που στελέχωσαν το μηχανισμό της ήταν Έλληνες και ότι η χρηματοδότηση των προγραμμάτων της βάρυνε το ελληνικό κράτος. Η επιτυχία της σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην αυτονομία

¹ ΕΤΕ: Εθνική Τράπεζα Ελλάδος

² Ανδρέας Μιχαλακόπουλος: Έλληνας πολιτικός που διετέλεσε πρωθυπουργός και υπήρξε συνεργάτης του Ελ. Βενιζέλου

και στην αποστασιοποίησή της από τον ταραχώδη πολιτικό βίο, ο οποίος χαρακτηρίζεται από οξυμμένη κομματική αντιπαράθεση, διαρκείς κυβερνητικές μεταβολές και δικτατορικές εκτροπές. Βέβαια, η ΕΑΠ συχνά βρίσκεται στο επίκεντρο της κομματικής διαμάχης και το έργο της γίνεται αντικείμενο κριτικής. Άλλωστε, η ίδια είναι οργανισμός πολιτικός και φορέας ιδεολογίας. Εντολοδόχος της διεθνούς κοινότητας, ουσιαστικά των μεγάλων δυνάμεων, έχει επίγνωση της πολιτικοκοινωνικής διάστασης του προσφυγικού ζητήματος και προσπαθεί να εξαλείψει μια πιθανή εστία αναταραχής και αποσταθεροποίησης της χώρας, προωθώντας την ένταξη των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Όπως αναφέρει το 1926 ο πρόεδρος της ΕΑΠ «η αρωγή σε τέτοιες ατυχείς στιγμές αποτελεί πολιτική και ανθρωπιστική αναγκαιότητα».

Προσφυγική Ελλάδα, Φωτογραφίες από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα 1999, σελ. 21

Θέμα Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α. στις πρώτες ενέργειες των επαναστατών του Θερίσου (10 Μαρτίου 1905) και τους σκοπούς του επαναστατικού κινήματός τους (μον. 10)
- β. στην αντίδραση του βασιλικού περιβάλλοντος και της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στο κίνημα αυτό (μον. 8) και
- γ. στη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων έναντι των επαναστατών του Θερίσου (μον. 7).

Μονάδες 25

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Α΄

Οι επιδιώξεις της επαναστατικής ηγεσίας

Στις 10 Μαρτίου 1905, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, επικεφαλής σημαντικής μερίδας της αντιπολιτευτικής κινήσεως, κήρυξε στο χωριό Θέρισο, στους πρόποδες των Λευκών Ορέων, ένοπλο επαναστατικό κίνημα. [...] Χίλιοι περίπου άνδρες, οι μισοί ένοπλοι, συνιστούσαν την κύρια επαναστατική δύναμη, ενώ, παράλληλα, οι διασκορπισμένοι οπαδοί του κινήματος επιχειρούσαν να το ενισχύσουν ηθικά ή και να δημιουργήσουν επαναστατικές εστίες και στα υπόλοιπα διαμερίσματα της χώρας. [...] Η προώθηση της ενωτικής λύσεως συνιστούσε το βασικό επαναστατικό αίτημα· παράλληλα όμως προβαλλόταν και το αίτημα της ριζικής μεταβολής των όρων της εσωτερικής διακυβερνήσεως και υπογραμμιζόταν η ανάγκη για την άμεση αντικατάσταση του ύπατου αρμοστή.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Νεώτερος Ελληνισμός 1881-1913 τ. ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, 20002, σσ. 209-210

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Β΄

Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Θ. Δηλιγιάννης καταδικάζει το κίνημα του Θερίσου

(Δήλωση στους συντάκτες των αθηναϊκών εφημερίδων, την 11η Μαρτίου 1905)

«Το ήδη εκραγέν κίνημα εις ουδέν καλόν δύναται να οδηγήση. Οι αρχηγοί αυτού ελανθάσθησαν³ εις τους υπολογισμούς των. Αι Μεγάλαι Δυνάμεις επανειλημμένως εδήλωσαν ότι η ένωσις της Κρήτης μετά της Ελλάδος είναι εντελώς αδύνατος την εποχήν ταύτην. [...] εδήλωσαν (επίσης) ότι αύτη είναι αδύνατος επί του παρόντος και ότι στέργουσι⁴ μόνον να παράσχωσιν εις την Κρήτην οικονομικά τινα οφελήματα και ν' αποσύρουν μέρος των στρατευμάτων της κατοχής. [...] Η απόφασις αύτη των Δυνάμεων φαίνεται αδιάσειστος. Ουδεμία συνεπώς ελπίς υπάρχει ότι το κίνημα δύναται να οδηγήση εις την πολυπόθητον ένωσιν. Ο κ. Βενιζέλος έπρεπε να σταθμίση καλώς το διάβημά του. Έπρεπε να σκεφθή καλώς, ότι μία τοιαύτη επανάστασις ημπορεί να οδηγήση εις συμφοράς την Κρήτην και την Ελλάδα εν γένει».

³ ελανθάσθησαν: έκαναν λάθος

⁴ στέργουσι: συναινούν, συμφωνούν

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Γ'

Οι διπλωματικοί εκπρόσωποι, εξάλλου, των προστάτιδων Δυνάμεων, υπεύθυνοι για τη δράση των αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών αghμάτων στη Μεγαλόνησο, παρά την κοινή επιθυμία τους -με προεξάρχοντες τον Άγγλο και το Ρώσο πρόξενο- να αντιδράσουν άμεσα στην επαναστατική πρόκληση, ήταν φυσικό τελικά να εμπλακούν σε εγγενείς δυσχέρειες, σε διαφωνίες και σε αντιφατικές πιέσεις. Η αντιγνωμία γύρω από τον καθορισμό των μέσων και των μεθόδων για την καταστολή του κινήματος, η ανεπάρκεια των διεθνών στρατευμάτων σε αριθμό ανδρών –1.800 αρχικά, 3.000 αργότερα, μετά την άφιξη των ενισχύσεων– και σε πολεμικά μέσα, αλλά και η διστακτικότητα των δημοκρατικών κυβερνήσεων του Λονδίνου, της Ρώμης και των Παρισίων να λάβουν μέτρα ικανά να προκαλέσουν αιματοχυσία και να εξεγείρουν την κοινή γνώμη, αποτέλεσαν βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες στην ανάληψη αποτελεσματικών στρατιωτικών επιχειρήσεων εναντίον των επαναστατών.

Κ. Σβολόπουλος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899 ως το 1909», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμ. ΙΔ', *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 211

(Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία και η στίξη τους.)

Οδηγίες προς υποψηφίους

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να **μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
3. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
4. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα** τα θέματα.
5. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης.**
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ